

תקופת הסליחות, עשרת ימי תשובה וצום גדליה – איגרת מידע לעובדים באירגוני רווחה ושירותים חברתיים

תקופת הסליחות בחודש אלול מתחילה בשנת 2016 ב-4 בספטמבר (ראה בהמשך פירוט ההבדל בין "נוהג הספרדים" ל"נוהג האשכנזים"). בהמשך, עשרת ימי תשובה יחלו עם ראש השנה, ב-2 באוקטובר, ויסיימו ביום הכיפורים, ב-12 באוקטובר. באגרת זו נתייחס לחלק מהתאריכים הרלוונטיים ליהדות בתקופת הסליחות ועשרת ימי התשובה, מלבד ראש השנה וצום יום כיפור - להם נייחד אגרת נפרדת.

רקע כללי

חודש אלול מכונה 'חודש הרחמים והסליחות' ועניינו הכנה רוחנית לקראת 'הימים הנוראים', הלא הם ראש השנה, עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים. תקופת הסליחות נקראת כך על שום קטעי הפיוט והווידי שכתבו בימי הביניים ונאמרים במהלך חודש אלול. קיים הבדל בין נוהג אשכנז לבין נוהג ספרד באמירת הסליחות. ה"ספרדים" מתחילים באמירת הסליחות בתחילת חודש אלול (השנה, ב-4 בספטמבר) ואילו "האשכנזים" במוצאי שבת שלפני ראש השנה (השנה ב-25 בספטמבר). נוהגים לומר סליחות בציבור בלילה לאחר חצות ובבוקר לפני או אחרי עלות השחר.

עשרת הימים שבין ראש השנה (א' בתשרי) ויום כיפור (י' בתשרי) נקראים 'עשרת ימי תשובה' (או 'בין כסה לעשור'). על פי המסורת היהודית, עשרת הימים הראשונים בחודש תשרי מוקדשים לחשבון נפש, לחרטה ולבקשת סליחה על המעשים וההתנהגות בשנה שחלפה במטרה לשוב מן המעשים הרעים ולחזור למוטב. אלו ימים שמצינים תחילת שנה חדשה, התחדשות, התחלה, תקווה, התכנסות, חזרה בתשובה, התכוונות לתיקון המעשים, היטהרות, התקרבות לאלוהים ותיקון היחסים בין אדם לחברו. ימים אלו, המבטאים המתנה לגזר הדין שאלוהים חותם לכל אדם, מציינים באמירת סליחות, בתוספות מיוחדות לתפילות, בתקיעת שופר ועוד.

מידע שימושי לצוות ועצות להתנהלות בתקופה זו:

- **סדר היום:** במהלך תקופת הסליחות יש המרבים בקריאת תורה וספרות תשובה. ייתכן מאוד שחלק מהפונים לא יוכלו להגיע למפגשים בבוקר עקב התפילות המתקיימות בשעות הבוקר המוקדמות. אצל חלק מהצוות והפונים הימים שלפני ערבי החג יוקדשו לקניות ולהכנות לחג שמלווים לעיתים בהתרגשות ו/או לחץ, וייתכן כי פונים ימנעו מלקבוע מפגשים או להגיע אליהם.
- **ציון החגים בארגון:** באירוע לציון תחילת השנה בארגון (המכונה לעיתים "הרמת כוסית"), כדאי לזכור שייתכן שאנשי צוות מוסלמים אינם שותים יין, וימנעו להימנות במקום בו יש יין. בהקשר דומה, יש לבחון מחדש את תוכן של חבילות השי לחג. בשני המקרים, ניתן למצוא תחליפים שמקובלים על כלל הצוות.

צום גדליה

צום גדליה, שחל השנה ב-5 באוקטובר, חל מעלות השחר ועד צאת הכוכבים. הוא מציינ את רצח גדליהו בן אחיקם, שהיה נציב על יהודה בימים שלאחר חורבן בית המקדש. חולים בדרך כלל פטורים מהצום (לרוב בהתייעצות עם סמכות רבנית המתאימה להם). נשים הרות ומיניקות המצטערות מאד מן הצום לא יצומו. ואם אינם מצטערות הן יפנו לסמכות הלכתית המתאימה להם. הלכתית, אם ישנו חשש לסכנה, אפילו קטנה, למטופל אשר נפל למשכב או חש ברע יש להמנע מהצום או להפסיקו. אין מניעה בקביעת מפגשים טיפוליים, אך במקרים מסוימים, וכשניתן לעשות את הטיפול במועד אחר, יתכן שהפונה יבקש לשנות את המועד. אין איסור מלאכה בצום גדליה אולם מומלץ להימנע מעריכת פעילויות שאינן חיוניות.

בכל מקרה, אין לראות בדף זה משום ייעוץ הלכתי.

האיגרת עובדה על סמך איגרת סליחות, עשרת ימי תשובה וצום גדליה לאירגוני בריאות שנכתבה על ידי צוות המרכז הבין תרבותי לירושלים שבחר להיעזר בגישת ה-Creative Commons לקוד פתוח כגישה מנחה לצורך הגדרת אופני השימוש בחומרים שלו. אגרות מידע נוספות ניתן למצוא [בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים](http://jicc.org.il/heb/) (<http://jicc.org.il/heb/>).

תודה לעו"ס נועה שלו מהאגף לשילוב חברתי בלוד על סיועה בהתאמת איגרת זו.